

"Selbstänneg sin as fir eis d'Hauptsach"

"forum" sprach in "La Cerisaie" in Dalheim mit Jos. Ewers und Romain Zens von "Autogestion" über die Probleme der Behinderten. Es ist nicht unwichtig zu wissen, dass beide Rollstuhlfahrer sind.

f: Wat si fir Iech di schlemmste Problemer als Handikapéiert?

J.E. Ons Problemer si virun allem psychesch a sozial Problemer. Wann ech mat engem anere, gesonde Kolleg an e Geschäft gin fir mer eppes ze kafen, gët ëmmer deen anere gefrot wat ech gär hätt, wi wann ech och nët schwetzen an denke kënn. Oder huet deen Artikel am "Auto-touring" (Nr.2/1981): "Vorfahrt für Handikapierte!" ((vgl. Kasten S.5)) Dat as jo Blödsinn fir de behënnerten Autofuerer wëllen d'Prioritéit ze gin am Verkëier. Dat as jo guer nët dran. Da misst jo jidgereen e Schëld um Auto hun; wëi gesin dëi soss, dass ech handikapéiert sin?

Ech fannen dat eng richtig Schwängerei, dat as jo ons als Idioten dohinnergestallt, so wëi wa mir nët uerdentlech mam Auto fuere kënnen. Ech empfanden ët op alle Fall esou. Dëi Leit dëi do dra sin mengen et jo wirklech gudd, awer dëi iwerleën nët, dass dat eng Diskriminierung fir ons as. Well fir dass mer de Führerschein krëien, musse mer jo komplett mam Auto ëmgoen kënnen. Si si bei ons wahrscheinlech suggeréiert streng wëi bei engem aneren, well ët jo ëm ons an ëm deen anere Verkëiersteilneh-

mer geet. Dat as wirklech eppes wat ech nët gudd fannen. Dat schreien se nët aus Garschtegkeet, si mengen et gudd. Awer fir eleng schon drüwer ze schwetzen, fannen ech eng Diskriminierung.

f: Wat ech an deem Artikel positiv fonnt hun, dat as dëi Sach, dass de Syndicat d'initiative en Hotels-guide erausgin huet, wou dra verzechent as, wou een als Handikapéierte kann ënnerkommen.

R.Z. Dat as awer ganz vague. An dat stëmmt nët ëmmer. Dann as e Rollstull hannendru gemolt, mee e geet awer nët eran.

J.E. Ech kennen en Hotel ganz gudd. Si hu gesot: wanns du kënns, dann huele mir dech erop. Dat mengen se. Wann sie engem hëllef wëlle fir datt een erakënn, da mengen si schon hirt Hotel wär op fir Rollstill. Mee du kënns nët mam Rollstull eran.

R.Z. Dat as iwerhaapt nach eng Sach. D'Leit menge wa mir hëllef, da geet ët jo. Mä t'as nët dorëm wou ët sech drëint. En aneren wëllt jo och nët dauernd froen, hei kanns de mer do erophëllef. Hie gëet do erop a färdeg. Sou wëllen mir och doragoen an selbstänneg sin. Selbstänneg sin as fir eis den Hauptpunkt.

J.E. Dat as och esou mam Akafen. Ech gin nët an d'Stad akafen. Ech furen ëmmer entweder an de Mam-mouth oder an d'Belle Etoile. Du fiers bis virun

d'Diir, du klëmms eraus, du gees eran an eraus, du kanns dëng Saache kafe goen ouni Hëllef. Do fillt een sech wierklech als normale Mënsch. Awer wanns de muss an d'Stad fueren, dann hues de keng Parkplaat. An di Parkplaatzen dëi an der aler oder neier Avenue sin, wou ee lënksäiteg parken muss: Do musse mir zur Säit vum Verkëier erausklammen mat dem Rollstull. Dat as jo liewensgefëierlech fir ons an och fir dëi aner. A wanns de dann ënner Liewensgefor aus dem Auto geklomme bass, da steess de nach virum Trottoir, da kënn's de nët do erop. Dat sin sou Saachen ... Dëi Leit dëi mengen ët gudd, dëi Parkplaatzen si jo och ganz gudd, mee si si ganz oft falsch ugeluegt...

f: ...well dat Décisionne sin, dëi geholl gin, ouni da dir selwer gefrot gitt fir matzemaachen.

J.E. Mir gi nët gefrot. Da mengen s'ët gudd, an da gin op Plaatzen Rampe gebaut, wou een iwerhaupt nët eropkënn't, wou een d'Koplabunz schlëit. Et gi Rampen do kommen ech bis an Halschent, an da geet de Rollstull fir an d'Luucht.

f: Fir um Stëchwuert Hëllef weiderzefueren: Et gesäit een all aacht Deeg an der Zeitung, dass neess iergend e Veräin Sue spendéiert huet: wëi stellt dir iech dozou? An dass der oft mat op eng Photo kommt, wou ee gesäit, dass der Suen entgéinhuelt?

J.E. Jo, u sech as d'Sach jo nët schlecht, well mer wierklech Geld brauchen. Et as jo esou, wa mer dëi Verbesserung wëlle man, dat kascht immens vill Geld, wa mer wëlle Propaganda maachen, Prospekter drécken asw., daat kascht jo terribel vill Geld. Wa mer besser lafe kënn't, gëngen mer eng Bank iwerfalen. Awer mam Rollstull kënn't ee bis bei en Trottoir oder eng Trap an da geet ët nët mël viran.

R.Z. Wann dëi, dëi d'Sue krëien, könne noweisen, wat se domat maachen, dann as dat natierlech eng gudd Saach. Dass dat natierlech dann ëmmer muss durch d'Zeitungen transportéiert gin a mat Fotoen veröffentlecht gët, dat fannen ech nët gudd. Dat misst mël diskret gemat gin.

f: An ärem Fuerderungskatalog schwetzt der och vum de Veräiner oder Heimer dëi fir Handikapéiert gegrënt si gin, datt dëi oft immens vill Suen fir Verwaltungskäschten gebrauchen an da bleiwt nët mël vill iwreg. An anersäits och di Leit di d'Verwaltung maachen,

dat këint dir jo grad esou gudd selwer maachen; Dat gëng iech ëischstens eng Aarbechtsplaat verschafen an et gëif Geld gespuert gin.

R.Z. Dat maache mir jo lo hei an der Cerisaie esou. Dee Komitee deen lo nei gewielt gin as besteet praktesch nëmme aus Behënnerten, mat Ausnahm vum zwee Leit. Si organiséieren elo dat Ganz. Mä dat as souwäit ech weess dat eenzeg Beispill am Land.

J.E. An dann as onst Haus hei (la Cerisaie) dat eenzeg Heem, dat wierklech vum eleng liewt, ët as nët subventionnéiert. Mir krëie keng Subsidien, näischt. Mir hu nämlech keng Conventioun mam Minister. Duerfir dærf iwregens keng Assistante sociale een heihi placéieren. Mir liewe wierklech nëmme vum de Leit dobaussen. An dëi Leit, dëi hei wunne, bezuele jo 18 000 F de Mount, dat as jo och vill a geet emol nët duer fir d'Käschten ze decken, schon eleng u Personal. D'ADIPH as wierklech op Spenden ugewisen. Mir maachen zwar nie Reklam extra fir ze soen: lo spend emol eppes, mir brauche Geld. Mä all Scheck as wëllkomm. De Romain seet zwar, ët soll nët an aller Öffentlecheet geschëien. Mä do si Leit, dëi Suen iwerreechen, dëi maachen ët nët ouni Journalist. Ech kann do näischt drop entwerten, ët as jo dat eenzeg dat se dervun hun. Jiddereen wellt jo mol an d'Zeitung kommen.

R.Z. Et as eng Tatsach, datt mat deene Scheckiwerreechungen d'Verständnis vum Problem ënnerdrëckt gëtt. Mat deene Schecke kënnen Leit hir Sue gin, an dann as jo alles an der Rei. Sou op dëi Manëier. Dofir gët den Handikapéierten awer nët mël seriö geholl. Op eng Manëier schiedegt ët, och wann ët op der anerer Säit gudd deet, wann een dëi Sue kritt.

f: An der Mentalitéit jiddefalls ännert sech guer näischt, an 't as do wou fir iech den Haaptproblem läit.

R.Z. Dofir hu mir jo vum der "Autogestion" hir eng Kulturwoch zu Diddelëng gehat; et war eng Fotosausstellung do asw. Ons Konte sin och genau agedeelt: Mir hun e Kont fir dee kulturelle Programm, mir hun e Kont fir ons Zeitung asw. Jidder Kont huet e bestëmten Zweck.

J.E. Wëi ech z.B. eng Köier een erwëscht hun, dee mir Suen op de Schouss geluegt hat, dun hun ech en erëm-

Zum froue Familienereegnes, der Gebuert
vun Èrem léiwe *Marc*

gratuléiert eis Gesellschaft vu ganzem Hërzen
a wënscht deem klengen Èrdebürger
Gléck a Gesondheet op séngem Liewenswee

Denkt wann ech gelift och un déi
Kanner, deenen ët vun Natur aus
nët esou gudd geet, an déi op eis
Hëllef ugewise sin

Merci am viraus!

D'Gesellschaft «Hëllef fir déi behënnert
Kanner aus dem Lëtzebuerger Land» AEH
Déiferdang, Postkëscht 41, Postcheck 666-64

Ee graffen Heeschebrëif -
hun dem Marc séng Eltere fonnt;
Behënnert hun sech nach méi
krass ausgedréckt.

geruff a gesot: "Ech well dat do nët". Dee wosst dat
dann fir déi next Këier. Ech war heiflech mat ëm, si
nët frech gin. Dat si Saachen déi oft geschëien. Wann
ech elo ons Zeitunge "Vivre 81" verkafen, da komme
Leit a gin engem 10 F, oder ob der Éimeischen do
koum eng Fra mat Mënz am Grapp a sot: "Wou steet är
Këscht?" Ech sot: "Mir hu keng Këscht, mir verkafen
hei eng Zeitung!" - "Asou!" huet d'Fra gesot, an dun
huet se d'Geld an d'Täsch gestach an si as erëm gaan-
gen, ouni Zeitung.

f: Heiansdo huet ee jo och d'Gefill, wi wa mam Mat-
leed vun de Leit géif gespiilt gin. Duerfir gët och
wuel méi fir handikapéiert Kanner wi fir Erwuessener
gemaach. Watfer Mëglechkeeten gëtt ët fir Erwues-
sener ausser der "Cerisaie" iwerhaapt fir ënnerze-
kommen?

J.E. Ausser der Cerisaie keng! ausser fir geeschteg
Behënnert: fir déi gët méi gemacht. Do as ët och méi
liicht Matleed erwechen. An d'Gebeier brauche nët
adaptéiert ze gin.

f: Wou kommen dann erwuesse physesch Handikapéiert
hin, wann se nët an d'Cerisaie kënnen, well et hei
voll as (21 Leit)?

J.E. Déi kommen an en Altersheem. 24 Joer laang war
ech op der Rumm. Et war soss keng Mëglechkeet do.
Ech sin mat 21 Joer dohikomm. (...) Diddelëng as eng
Schoul mat engem Internat fir 12-15 Leit. Dräi Leit
aus der Cerisaie gin och dohin, mee ee wëllt lo nët
méi, well e seet: et huet jo dach keen Zweck, wat
maachen ech do, ech lëieren eppes, wou ech dach keng
Platz dofir krëien, ech krëie jo souwisou nie en
Diplom, ech bleiwe souwisou nëmmen Hilfsarbechter,
firwat soll ech mech nach duer ploegoen? Da kritt
en alt neess schëi geschwat bis datt en alt nees geet.
Oder en anert Beispill: De Jemp gouf do ausgebillt
als Comptable. Hien as as ganz kapabel, mä e schwätzt
vill ze lues, wëi en Tounband dat vill ze lues leeft.
Wa mir e Wuert soen, gëtt hien e Bustaf vun sech. Da
verstén d'Leit e nët. 'T as eng Fiduciaire bereet
fir hien am Stage unzehuelen, mä nët fir en anzestel-
len. Lo as dann Diddelëng souwäit, dat se wëlles hun,
selwer sou eng Firma opzerichten an nët derno ze
kucken, op ët sech rentéiert oder nët. Wat se jore-
lang do geléiert hun, kënnen se da wëinstens uwenden.
Si maachen hir eege Comptabilitëit do, a versichen
och nach vu baussen Opträg ze krëien. Et as vu vir-

eran kloer, datt se musse mat Defizit schaffen.

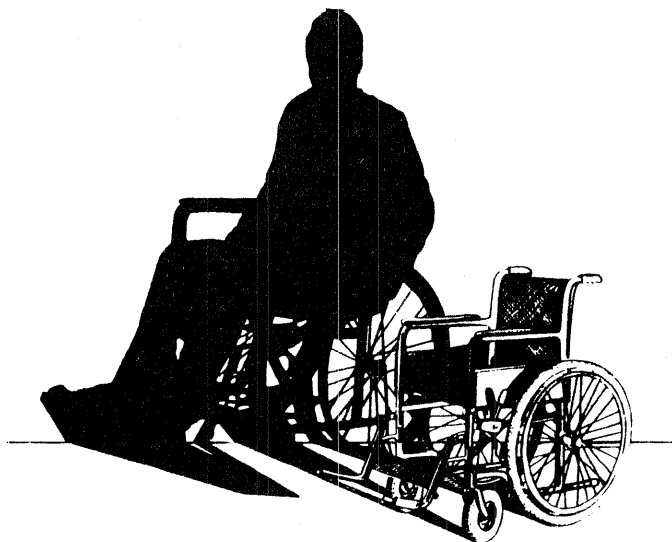
f: zum Thema Aarbecht hu mer nach en Artikel kritt
vum Carlo Schmitz (vgl. S. 8)

J.E. Ech kennen och e Jong, deen as bestued. Deen
huet och opgehele mat Schaffen. En huet virdrun
28 000 F verdëngt, nom Akzident hätt e nach 10 000 F
verdëngt. Dofir geet ee nët schaffen. Da si nach
d'Steieren sou heich, well se zu zwee schaffen, an
en huet d'Invalidement verluer, wann e schaffe geet.
Do misste wirklech aner Regeln opgesat gin, aner
Gesetzer, mä dat dauert esou laang, ... mindestens
5 Joer!

f: Dat hänkt ganz dervun of, wëi staark de Wëllen
as vun der Regierung, fir d'Gesetz z'änneren. D'Fro
stellt sech, ob iwerhaapt bei der Regierung de Wël-
len do as fir vill ze man. Sie wosste säit 5 Joer,
dass dëst Joer d'Joer vum Handikapéierten kënnt. Am
Budget as kee Su méi virgesin wëi soss.

J.E. Dofir hu mir ons an "Autogestion" zesummege-
schloss fir e bëssche méi haart ze gin. Eise Fue-
derungskatalog as elo schon vu ganz ville Vereene-
gungen, och vum Nationalkomitee, iwerholl gin. D'EWG

Fortsetzung S. 6

huet jo och elo Resolutiounen getraff, wann een se liest, mengt ee, sie hätten onse Katalog ofgeschriwen.

f: Wat sin dann är wichtigst Forderungen un de Stat? Ausser der Fro vun de Renten, hate mer riets vun de finanzielle Laaschten dēi dat fir d'Eltern mat sech bréngt, wann si zoufällleg en handikapēiert Kand hun.

J.E. Ech kenne ee Fall, dēi en handikapēiert Kand hun, dēi krēien radikal alles bezuelt. Anerer krēien iwerhaupt näischt bezuelt. Wann ee keng Leit huet, dēi engem hëllef, as et schwēier eppes ze krēien. Dat hängt dervun of ob den Handicap unerkannt gēt oder nēt.

R.Z. Ech mengen wann de Staat sech nēmmen un d'Richtlinien vun der Charta vun der UNO gēif halen, wär scho vill geschitt. (vgl. Kasten S.5) Dēi Charta "Rechte der Behinderte" as jo geschriwe gin, fir an deene Länner, wou dat nēt esou agehale gētt, datt dēi sech deem bewusst gin. An Däitschland hun se eng

immens Viraarbecht geleescht. Hei iwerhaupt näischt. 'T sin zwar eng Rei Saachen do, eng Rei Gesetzter, mā si gi nēt praktizēiert, well keen se kennt. Di Informatioun di mir an onser Zeitung gin, dat wär um Stat fir dēi ze man. An Däitschland gin ēt Sozialratgeber an all Bundesland, di do Bescheed gin.

f: Dēi eenzeg Plaatz dēi fir Behēnnert do as, as jo um Arbeitsamt

R.Z. An do as eng Drēidir, sou datt ee mat engem Rollstull nēt hikēnt, wann ee misst dohigoen.

f: En anert konkret Beispill as dat vum Transport. Do hu der jo awer eng Rei vu Kaarten fir den Transport mēi bēlleg ze krēien beim Zuch oder Autobus.

J.E. Mir krēien dēiselwecht Reduktioun wēi dēi eeler Leit, 75%, nēt ganz gratis. Awer souwisou, een an engem Rollstull kann sēng Kart souwisou nēt gebrauchen. Du kēnns nēt an en Zuch eran, nēierens! An där Beispiller gēifen ēt nach vill